

TRAKTAT POLSKO-FRANCUSKI I PROBLEM SUWERENNOŚCI TECHNOLOGICZNEJ

WPROWADZENIE

W dniu 9 maja 2025 roku w Nancy przedstawiciele władz Republiki Francuskiej i Rzeczypospolitej Polskiej podpisali [Traktat o wzmocnionej współpracy i przyjaźni między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Francuską](#). Nowy „Traktat z Nancy” zastępuje wcześniejszy *Traktat o przyjaźni i solidarności między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Francuską*, sporządzony w Paryżu dnia 9 kwietnia 1991 roku. Nowy dokument rozszerza zamierzenia [Deklaracji o Polsko-Francuskim Partnerstwie Strategicznym](#) zawartej przez oba państwa w Warszawie 28 maja 2008 roku. Jakie są nowe wymiary współpracy Polski i Francji z uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa technologicznego?

TŁO HISTORYCZNE

W 2024 roku minęło pięćset lat od misji dyplomatycznej Hieronima Łaskiego, zakończonej podpisaniem w 1524 roku [pierwszego traktatu sojuszniczego](#) między królem Francji Franciszkiem I Walezjuszem a królem polskim Zygmuntem I Starym. Relacje Polski i Francji były intensywne z powodu licznych wspólnych interesów w czasach późnych Jagiellonów, Henryka Walezego, Jana Sobieskiego, czy Stanisława Leszczyńskiego. Polacy chętnie wspierali kampanie Napoleona. To we Francji miał siedzibę emigracyjny Hotel Lambert i to z Francji przyszła do Polski znaczna pomoc militarna na czas wojny polsko-bolszewickiej.

Polska i Francja były sojusznikami w czasie międzywojnia i współpracowały w koalicji antyhitlerowskiej. Po zakończeniu zimnej wojny znaczenie Francji dla Polski wzrosło, czego dowodem stały się wspomniane wyżej traktaty. Ciągłość współpracy polsko-francuskiej symbolizuje również fakt, że nowy traktat zawarto w Nancy, które w XVIII wieku było stolicą księstwa Lotaryngii i Bar, ofiarowanemu królowi Polski Stanisławowi Leszczyńskiemu przez Ludwika XV.

ZARYS RELACJI POLSKO-FRANCUSKICH

Współpracę Polski i Francji regulują [liczne porozumienia](#) w wielu obszarach, takich jak sprawy wewnętrznych (1996), obronność (2002), kultura i edukacja (2004), nauka i technologia (2008), wzajemna ochrona informacji niejawnych (2008) oraz koprodukcja filmowa (2012). Rozwojowi wzajemnych kontaktów sprzyjał mechanizm, organizowanych od 2004 roku, konsultacji międzyrządowych pod przewodnictwem premiera Polski i prezydenta Francji. Polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych przyznaje, że Francja pozostaje jednym z głównych partnerów Polski zarówno w wymiarze dwustronnym, jak i na forum międzynarodowym. W ostatnich latach współpraca była oparta na Deklaracji o Polsko-Francuskim Partnerstwie Strategicznym w 2008 roku oraz zawartym w 2013 roku i odnowionym w 2020 roku programie współpracy dwustronnej.

[Według danych Francusko-Polskiej Izby Gospodarczej](#) na grudzień 2024 roku Francja była szóstą na liście państw, z których importujemy towary i trzecim rynkiem eksportowym dla polskich produktów (około 7% eksportu), wyprzedzając między innymi Stany Zjednoczone. Wartość wymiany handlowej między Francją a Polską osiągnęła [w 2024 r. poziom 40 mld EUR](#). W ostatnich trzech latach [Polska odnotowała nadwyżki handlowe](#) w wysokości aż 8,4 – 10,3 mld EUR. Polski eksport do Francji dynamicznie rośnie, notując rekordowy siedmiokrotny wzrost w ciągu ostatnich 20 lat. Warto przypomnieć, że jeszcze [w 2003 roku polski deficyt](#) handlowy z Francją wynosił blisko 1,4 miliarda EUR, a import był o połowę większy od eksportu.

Firmy francuskie stworzyły w Polsce bezpośrednio 227 tysięcy miejsc pracy i co najmniej drugie tyle u swoich dostawców i partnerów. [W Polsce działa obecnie około 1200 firm](#) z udziałem kapitału francuskiego o średnim zatrudnieniu ponad 500 osób. Francja jest wiceliderem jeśli chodzi o skumulowane bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce. Warszawa jest dla Francji „bramą” do Europy Środkowo-Wschodniej, podczas gdy Paryż jest dla Polski „oknem” na inne kraje francuskojęzyczne w Afryce.

[Polska i Francja mają wiele wspólnych interesów](#) w Unii Europejskiej (rolnictwo, handel, ochrona granic, współpraca technologiczna i kulturalna) oraz w dziedzinie bezpieczeństwa transatlantyckiego. W ostatnich latach oba rządy współpracują blisko w zakresie wzmocnienia NATO i wspierania walczącej z rosyjską inwazją Ukrainy. Ponadto, bliskość ideowa premiera Donalda Tuska i prezydenta Emmanuela Macrona pozwoliła na pogłębione zaangażowanie obu stron na rzecz nowego traktatu, którego zadaniem jest wypracowanie formuły relacji wzajemnych na następne kilkadziesiąt lat.

KSZTAŁT TRAKTATU

Traktat z Nancy składa się z preambuły i 19 artykułów. Preambuła wspomina o wspólnej historii oraz interesach obu państw. Należą do nich rozwój dotychczasowych kierunków współpracy, wspieranie integracji europejskiej i obrona przed agresywną polityką Federacji Rosyjskiej. Pozostałe artykuły dotyczą poszczególnych obszarów współpracy oraz zagadnień związanych z obowiązywaniem samego traktatu (zob. tabela poniżej).

Tab. 1. Struktura *Traktatu o wzmocnionej współpracy i przyjaźni między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Francuską (Traktat z Nancy)*.

Element traktatu	Tematyka
Preambuła	Definicja wspólnych interesów
Art. 1	Ramy współpracy
Art. 2	Współpraca w ramach UE
Art. 3	Polityka zagraniczna
Art. 4	Bezpieczeństwo i obronność
Art. 5	Polityka migracyjna, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne
Art. 6	Współpraca gospodarcza, przemysłowa i cyfrowa
Art. 7	Zrównoważony rozwój, ochrona środowiska i klimatu
Art. 8	Mobilność i infrastruktura transportowa
Art. 9	Energetyka i cywilna współpraca jądrowa
Art. 10	Rolnictwo, sektor rolno-spożywczy, żywność, rybołówstwo, leśnictwo
Art. 11	Szkolnictwo wyższe, badania naukowe i innowacje technologiczne
Art. 12	Kultura i pamięć
Art. 13	Oświata, promocja języka i sport
Art. 14	Młodzież, społeczeństwo obywatelskie i samorząd terytorialny
Art. 15	Dzień przyjaźni polsko-francuskiej
Art. 16	Wejście traktatu w życie
Art. 17-18-19	Rozstrzyganie sporów, zmiany, obowiązywanie i wypowiedzenie

Opracowanie własne.

OMÓWIENIE TRAKTATU

Początkowa część traktatu dotyczy sposobów jego wdrażania przez elity obu państw (coroczne szczyty, współpraca międzyrządowa, konsultacje, wymiana stanowisk, analiz i wspólne szkolenia).

Artykuły (2 – 5) dotyczą dziedziny współpracy, czyli bezpieczeństwa i obronności.

Rozmiary zobowiązań w tych obszarach są największe, a artykuł 4 zawiera aż 17 punktów szczegółowych. Traktat przewiduje coroczny dialog strategiczny, wspólne budowanie kultury strategicznej, wzmacnianie interoperacyjności wojskowej, współpracę technologiczną w dziedzinie uzbrojenia i przemysłu obronnego. Strony Traktatu zamierzają wzmocnić promocję europejskiej produkcji obronnej w ramach EDTIB. Artykuł 4 wskazuje również opracowanie mechanizmu służącego realizacji zobowiązań.

Artykuł 5 rozwija problematykę **bezpieczeństwa niemilitarnego** i rozwój współpracy w zakresie polityki migracyjnej i zwalczania przestępczości, zwłaszcza przemytu. Podkreśla się potrzebę dzielenia się doświadczeniem w zakresie cyber-bezpieczeństwa oraz ochrony ludności (punkt 8).

Kolejne artykuły (6 – 9) dotyczą **bezpieczeństwa ekonomicznego**. W artykule 6 obie strony podkreślają swoje zaangażowanie w rozwój europejskiego rynku, jego konkurencyjność i wsparcie dla unijnej polityki przemysłowej. Istotny jest tu punkt 4, w którym Strony Traktatu popierają zmniejszenie strategicznej zależności UE w sektorach określonych jako wrażliwe wedle [Deklaracji Wersalskiej z 10-11 marca 2022](#).

W punkcie 7 (art. 6) mowa o **technologiach krytycznych**. Strony będą zachęcać firmy do udziału w europejskich projektach przemysłowych, zwłaszcza w ważnych projektach stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania w sektorach baterii, mikroelektroniki, łączności, chmur obliczeniowych, ochrony zdrowia, technologii wodorowych, a także w inicjatywach przemysłowych związanych z produkcją sprzętu niezbędnego do transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz do zmniejszenia ich zależności. W kolejnym artykule Strony zobowiązują się do zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych, zobowiązują się do współpracy w zakresie prowadzenia badań geologicznych oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów mineralnych.

Tematyka odporności przewija się w artykułach 7 i 8 (kwestie klimatu i transportu), a w artykule 9 Traktat podnosi kwestię konieczności dywersyfikacji źródeł dostaw niskoemisyjnej energii w celu „wzmocnienia suwerenności energetycznej”. Strony Traktatu wskazują tu zwłaszcza na technologie wodorowe oraz współpracę branż jądrowych na rzecz „europejskiego łańcucha dostaw” (pkt 3-4).

Kolejne artykuły (10-11) podkreślają wagę **współpracy gospodarczej**. Artykuł 10 wskazuje na tematy bezpieczeństwa żywnościowego i zdrowotnego, co jest powiązane z wsparciem w zakresie wspólnej polityki rolnej i rybołówstwa. Pojęcie suwerenności pojawia się tu aż dwukrotnie w powiązaniu z bezpieczeństwem żywnościowym, zrównoważonym rozwojem i zmniejszaniem zależności strategicznej. Art. 11 podkreśla, że strony wspierają innowacje technologiczne oraz działania badawczo-rozwojowe, w tym „innowacje przełomowe”, poprzez wspólne programy badawcze z udziałem partnerów przemysłowych i społecznych. [Ważne z perspektywy badań prowadzonych w ITECH jest zapis Traktatu z Nancy, że:](#)

*„Poprzez współpracę w ramach programów UE strony przyczyniają się do wzmacniania unijnej **suwerenności technologicznej**, w szczególności w następujących dziedzinach: zrównoważony rozwój, różnorodność biologiczna, klimat, sztuczna inteligencja, informatyka kwantowa, biotechnologia, nowe źródła energii, przestrzeń kosmiczna, badania w zakresie agroekologii i zdrowia gleb, fotonika i baterie. Strony kontynuują wymianę informacji i doświadczeń w zakresie technologii kosmicznej oraz ułatwiają rozwój zdolności w zakresie świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej, telekomunikacji satelitarnej oraz satelitarnej obserwacji Ziemi.*

Powyższe zapisy wskazują na kierunki rozwoju współpracy polsko-francuskiej w obszarze **suwerenności technologicznej** i mogą stanowić modelowy przykład dla innych porozumień europejskich. Podejmowanie problematyki suwerenności technologicznej w traktatach bilateralnych wciąż pozostaje rzadkością. Pozostałe punkty Traktatu dotyczą kwestii nauki, kultury i postanowień w zakresie warunków obowiązywania porozumienia.

PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY

Priorytety współpracy polsko-francuskiej są czytelne: **to bezpieczeństwo i gospodarka**. To tym dwóm obszarom poświęcono około dwie trzecie zapisów nowego Traktatu. Dokument zawiera łącznie kilkadziesiąt tematów, których nie przewidywała [stara umowa z 1991 roku](#). Należą do nich technologie krytyczne, łańcuchy dostaw, bezpieczeństwo żywnościowe, energetyka, czy wspomniane wyżej obszary suwerenności technologicznej. Francja staje się głównym europejskim partnerem Polski w tych dziedzinach, co jest kontynuacją strategicznych porozumień z przeszłości.

Traktat z czołowym europejskim mocarstwem jest korzystny dla Warszawy pod względem politycznym i militarnym. Paryż jest jednym z liderów debaty europejskiej i prymusem europejskiej obronności. [Według SIPRI Francja jest drugim eksporterem broni](#)

[na świecie, o czym już pisaliśmy](#). W obu dziedzinach rośnie w ostatnich latach znaczenie Polski, toteż traktatowe podkreślenie zbieżności interesów jest dobrym ruchem politycznym, nawet jeśli Polska nie stanie się klientem francuskiego przemysłu zbrojeniowego.

Niesłusznie mniej eksponowanym w mediach wątkiem nowego Traktatu jest kooperacja w zakresie gospodarki i technologii, gdyż [tutaj różnice potencjałów są największe](#). Francja jest jednym z liderów w zakresie nowych technologii, energetyki jądrowej, cyfryzacji, innowacyjności (drugie miejsce w wydatkach B+R w Europie), a są to tematy kluczowe z perspektywy suwerenności technologicznej w Europie.

WNIOSKI

Poszerzenie współpracy w powyższych dziedzinach byłoby silnym impulsem rozwoju wzajemnych relacji. Pomimo nadwyżki handlowej, Polska odpowiada tylko za około 3% francuskiego importu, podczas gdy w sąsiednich Niemczech polscy eksporterzy osiągnęli wskaźnik 7%. Tymczasem francuscy inwestorzy w Polsce byli dotąd obecni głównie w województwie mazowieckim ([około 80% inwestycji](#)). Są zatem liczne obszary do poprawy.

Francja jawi się jako ważny dostawca kapitału i technologii w obszarach o strategicznym znaczeniu dla transformacji polskiej gospodarki. Polska potrzebuje dobrych praktyk w zakresie dywersyfikacji energii, wspierania innowacji oraz wdrażania gospodarki opartej na wiedzy. Zwiększenie potencjału współpracy wzmocni odporność i bezpieczeństwo nie tylko Polski, ale jest dobrym sygnałem dla całej Europy Środkowo-Wschodniej.

Opracował:

dr Tomasz Pawłuszko